

**Реч св. Ап. Јована о двама врстама греха –
Саборска и Отачка тумачења
&
Савремено огледање на истој теми**

(Др Владети Јеротићу, гледаљу и укрепитељу људских душа у спомен)

*„Види ли ко брата својега где чини грех који није на смрт,
нека иште, и даће му живот –
онима који чине грех што није на смрт.
Има грех што је на смрт;
за њ не велим да се моли.
Свака је неправда грех.
А постоји грех који није на смрт.“
(1. Јованова Посланица 5,16-17).*

Прослов

И наше време, време двеју епоха у прожимању, смени и превазилажењу протиче у знаку двовиднога греха, и са безбројним примерима његових двеју основних врста: *греха што није на смрт* или *који није к смрти*, и *греха што је на смрт*, или *који је к смрти*. Међутим, страшнији од свега је порив савремених православних хришћана да релативизују грех у целини, свој лични грех да занемарују и да се њиме токсикую. На тај начин православни хришћани поткопавају Свето Јеванђеље и Свето Предање Цркве; исто чине са светим догматима и канонима, светим заповестима и врлинама, самом свештеном богословљу и свештеним подвизима црквених Отаца. Коначно, они прогоне хришћанску етику и силе хришћанског етоса се одричу.

Први део

Саборска тумачења речи св. Ап. Јована:

1. Посланица 5, 16-17

Канон 5. Седмог Васељенског Сабора

***(Они који вређају клирике
постављене у Цркви без подмићивања подлежу епитимији)***

„Грех на смрт (1. Јн. 5, 16) бива када се неки који греше не поправљају. Од овога је горе када неки, погордивши се, устају против благочешћа и истине, и радије изабирају мамона неголи послушност Богу (Мт. 6, 24); и још када се не држе Његових канонских одреби. У таквима Боспод Бог није присутан (3. Цар. 22, 17) све док се не понизе и отрезне од свога греха. Они треба већма да приступају Богу, и скрушеним срцем да просе отпуштење и опроштај тога греха, а не да се величају незаконим давањем (митом). Јер Господ је близу скрушених срцем (Пс. 33, 19). Дакле, оне који се хвале да су давањем злата постављени у Цркви, и који полагају наду на тај зли обичај који отуђује од Бога и од целокупног свештенства, који исти још бестидним лицем и

разјапљених уста и увредљивим речима понижавају оне који су изабрани Духом Светим због врлинског живота, и опет изабрани без давања злата и постављени, њима (дакле супротне особе) би требало најпре низвести на последњи степен њиховога чина. Па ако још упорствују, исправљати их епитимијом.

Ако се некад покаже да је неко то учинио при самом рукоположењу, нека се поступи по Апостолском канону (29), који каже: „Ако који епископ или презвитер или ђакон новцем задобије ово достојанство, да се свргну и он и онај који га је хиротонисао, и нека буде сасвим одлучен од заједнице (општења) као Симон Маг од Петра (Дап. 8, 22-23)“. Исто то се каже и Другим Канонем Светих Отаца наших у Халкидону: „Ако неки епископ изврши рукоположење за новац и непроцењиву благодат сроза до продаје, те за новце хиротонише епископа или хорепископа, или презвитера или ђакона, или некога ко спада у клир, или због срамне добити за новце произведе економа, или едикла, или парамонара, или уопште некога из клира, ко год то покушао и буде био ухваћен, нека се свргне с тога степена; а хиротонисани да нема никакве користи од купљеног рукоположења или производства, него да му то достојанство буде отуђено; то јест служба коју је добио за новце. Ако ли је неко посредовао у овој срамној и незаконитој трговини, ма био он клирик, да буде свргнут са свога степена; ако ли је опет лаик или монах, да буде одлучен“.

Канон 4. Седмог Васељенског Сабора

(Епископи да се уздржавају од сваког изнуђивања дарова)

„Проповедник Истине Павле, божанствени апостол, поставивши као врсту канона Ефеским презвитерима, боље рећи и целокупној свештеној пуноћи, смело им рече овако: „Ни за чијим сребром, златом или рухом нисам чезнуо ... У свему вам показах: тако, трудећи се, треба се заузимати за немоћне и на памети имати речи Господа Исуса, јер он рече: „Блаженије је давати него примати.“ Зато и ми научени од њега, одређујемо да епископ уопште не умишља похлепно и срамно да тражи злата или сребра или друго што од потчињених му епископа, или клирика или монаха, измишљајући изговоре за грехе (Пс. 140, 4). Јер апостол говори: „неправедници неће наследити царства Божјега“ (1. Кор. 6, 9); и: „Деца, заиста, нису дужна стицати родитељима, него родитељи деци“ (2. Кор. 12, 14). Ако се нађе да неко због потражње злата или неке друге ствари, или због своје страсти забрањује свештенослужење и некога од својих клирика одлучује, или часни храм затвара да у њему не би било Божје Литургије, и тиме у своме безумљу сам постане неосетљив, подвргнуће се сопственој страсти (ономе чему је друге хтео подвргнути), и злоба ће се његова обратити на његову главу (Пс. 7, 17) као на преступника Божје заповести и апостолских установа. Јер и Петар, врховни апостол заповеда: „Пасите поверено вам стадо Божје, надгледајте га – не присилно, него драговољно, и по Богу; не ради прљава добитка, него одушевљено; и не као господари наследства, него као узор стада. Па кад се појави Архипастир, примићете неувели венац славе (1. Пет. 5, 2-4)“.

(Видети још Каноне Сабора 22. и 23. Трулског; 4, 15, 19. Седмог; 12. Лаодикијског; 2. Сардског; Канон 90. Василија Великог; Посланицу ГенADIЈЕВУ; Посланицу ТарасиЈЕВУ). За цитирано видети: *Свештени Канони Цркве*, Београд 2005, стр. 153; 208; 209-210; 498-500; 538-542, 556-560. Никодим Милаш, *Правила Православне Цркве с тумачењима*, књ. 1, Нови Сад 1895, 600-602; књ. 2, 431-433).

Отачка тумачења

Свети Никодим Агиорит и Оци на које се он позива

„Након укрепљења и утврђивања хришћана у вери Христовој, велики Апостол истима заповеда да се сада старају и о браћи која греше оним гресима који су *на опроштај*, слично Павлу који писа Галатима: „Браћо, ако се ко и затекне у каквом преступу, ви, таквог исправљајте у духу благодати“ (Гал. 6,1). И брат Господњи Јаков рече: „Браћо моја, одлута ли ко од вас од истине, па га когод врати, знајте: ко врати грешника с луталачког пута његова, спасиће душу његову од смрти и покрити мноштво греха” (Јаков 5, 19-20). Неко обраћа грешника путем молитве када моли Бога да даде разума грешнику да се он остави злоће и да се покаје. Све ово речено поучава нас да треба да имамо старање и усрђе за нашу браћу која греше, јер за то ћемо примити од Бога велику плату. Јован је раније казао да уколико неко затражи по вољи Божјој онда ће тражено и добити, те зато овде и поставља пред хришћане такву молбу која је и по Божјој вољи. А она и јесте по вољи Божјој јер зависи од љубави према ближњем, коју (љубав) овај љубљени ученик Господњи у скоро целој Посланици о којој је реч, видно веома хвали, велича и наводи примере како сви хришћани треба да чувају вољу Божју као добру и савршену. Која је то ствар? То је, каже, да хришћани траже, и да моле Бога за ону браћу њихову, уколико чине неки грех који није на смрт, да Бог приклањајући се њиховој молби дадне овим грешницима живот и опроштај греха њихових: *који нису на смрт*.

„Има грех што је на смрт; за њ не велим да се моли“. „Свака је неправда грех. А постоји грех који није на смрт.“ (1. Јованова 5, 17).

Свети Митрофан сматра да грех који није на смрт јесте онај који Стари Закон није кажњавао смрћу, као што беху убиство без предумишљаја, преједање, пијанство, сујета и остало. Грех на смрт је онај који стари Закон Божји кажњаваше смрћу, као што беху хула на Бога, магија (чарање), јавна крађа, убиство са предумишљајем, прељуба, мужелоство, општење са животињама и остало. Дакле Јован каже овде да когод падне у грех не на смрт, било да се каје било да се не каје, за њега треба сви хришћани, братском љубављу да се моле Бога да му опрости, јер за њега није прописано Богом у Старом Закону да умре. За палог у грех пак, свесно и са предумишљајем и са намером не треба тражити од Бога опроштај, јер Закон Божји одреди за таквога смрт, а не опроштај. Јер такав је из два разлога достојан смрти: Први, јер учини најгоре и најлукавије дело у знању и са злом намером. И други, јер оним грехом он нанесе крајњу штету своме брату. Пошто су нам обојица браћа, и онај који је згрешио на смрт, и онај коме је тим грехом науђено на смрт, не треба да молимо Бога да опрости грешнику, дакле да не превидимо штету другог брата коме је науђено, и доследно томе да прекршимо заповест љубави према ближњем. Уколико се међутим грех односи на Самога Бога и разара љубав ка Богу, као што је пре свега хула на Бога, и то да неко призива Име Божје у чарањима и опсенама и у другим скверним делима, поготову тада не треба ико да моли Бога за опроштај починиоцу таквих грехова. Свештеник Илије зато говораше својој деци: „Када човек згреши човеку, помолиће се (већ неко) за њега Господу (судиће му судија); али када неко греши Господу, ко ће се за њега помолити? (Прва књига Самуилова 2, 25). Због тога Јован каже да за грех на смрт не постављам закон да неки хришћанин треба неизоставно да моли Бога, једно због учињене штете ближњему таквим грехом, а друго из ревности према Богу, него да ћути и све остави Божјем суду и промислу. Ако се нађе брат где чини неки грех на смрт, али из разлога болести (по душевној болести) и опет из разлога ђаволског утицаја, а не у знању и притворности његове лукаве намисли, а он се потом, пре него се обелодани, покаје за

тај грех и исповеди га и горко заплаче и зариди, ово остављам, каже, вашој личној вољи и власти: или да молите Бога да му опрости, или да га не молите. Ово, дакле говори свети Митрофан тумачећи овај стих.

(*Никодимова напомена 67*: „Обрати пажњу да **свети Августин**, као што је сачувано у Писму Корестију, у својој беседи на Прву Посланицу (Јована) Богослова о којој је овде реч, каже ваистину страшну реч, то јест да многи мали и *не на смрт греси* образују један велики и смртни грех. То по Корестију треба схватити овако: (да се то дешава) када човек презире мале (грехе) као мале. Јер и онај који мало краде и стално чини то, смртно греша. Због тога и **велики Василије** иако је знао да по Светом Јеванђељу постоји разлика између комарца и камиле, труна и брвна, дакле малих и великих грехова, ипак каже (у: *Сажета правила 383*) да у Новом Завету нема разлике између малог и великог греха. Прво, јер су и мали и велики грех једнако преступ Закона по (реченом): „та грех је безакоње (1. Јн. 3, 4) и непокорност Сину по (реченом): „а ко неће да верује у Сина, неће видети живота (Јн. 3, 36). Друго, да и мали грех постаје велики када овлада човеком и потчини га по (реченом): „јер, свако робује ономе ко га савлада“ (2. Пет. 2, 19). И треће, јер и мали грех ако остане неокајан, лишава Царства Небеског онога који га чини. Зато је **Хрисостом** рекао (*Беседа 16. на 1. Посланицу Коринћанима и Реч Димитрију о скрушености*) да се и брвно и трун, то јест и велики и мали грех, пошто не примају једнаку казну, разликују али и не разликују, пошто оне који их чине они лишавају Царства Небескога. Зато и Апостол каже: да ни идолопоклоници, ни мужеложници, ни опадачи (злоречиви), ни пијанци, исто тако неће наследити Царство Небеско (в.: 1. Кор. 6, 9). О смртним гресима и о гресима који су на опраштање види у нашем *Ексомологитарију* или *Учењу о исповести*, стр.7. Види у књизи *Духовне вежбе и 14. истраживање о томе какву тежину имају греси који су на опраштање*).

А **Теофилакт** међутим са **Икуменијем** каже да је *грех на смрт*, то јест *смртни грех*, само неокајани (грех), као што беше грех целога рода Јудејскога који се никада не покаја, нити се кајаше за богоубиство које почини; и опет, као што је (грех) непокајаних злопамтила, за које рече Соломон: „путеви оних који злопамте су на смрт“ (или *на путевима правде је живот – и нема смрти на њеној стази*) (Приче Соломонове 12, 28). Али и **Пети Канон Светог Седмог Васељенског Сабора**, под грехом на смрт подразумева (оно што је) неокајано и непоправиво (што се није исправило):

И велики међу Оцима, **Варсануфије** се оглашава: „Шта дакле? Да оставим себе без наде (да изгубим наду, да се разочарам)? Не дао Бог! Јер то је грех на смрт.“ (*Питања и одговори, одговор 527*). Тако и **свети Јефрем** каже: „Грех на смрт је сваки онај неокајани“. Из ових речи изводи се овај голем закључак, то јест: да истинито покајање сваки грех, па чак и највећи и смртни, чини да он буде *не на смрт*. А непокајање, насупротив томе, чини готово великим и смртним и најмањи грех, тј. онај који није на смрт. За оног, дакле, хришћанина који греша, било на смрт било не на смрт, а затим се удаљи од греха и горко каје, исповеда се, жалости и рида, за њега Хришћани треба да моле Бога да му се опрости. И они ће бити услишени, јер њихова молба и молитва дејствује, и као крилима испомаже покајањем и исповешћу онога брата за кога бива мољење. И покајање онога (брата) на неки начин ће предухитрити и одобровољити гнев Божји на њега, и због тога ће Бог лако примати посредовање других за њега. И то је оно што рече брат Божји Јаков: „Много може жарка молитва праведникова“ (Јаков 5,16).

Уколико пак неки хришћанин греша, било смртно било не на смрт, а затим се не каје за свој грех, нити се удаљава од њега, нити га исповеда, нити тугује због њега, за таквог грешника, кажем да хришћани не треба да моле Бога да му опрости, јер неће бити услишени, јер молба и молитва њихова не дејствује нити се испомаже покајањем онога. Него штавише бива ометена непокајањем онога и не може да се вине до Божјих ушеса, а и зато што непокајање онога подстиче човекољубивог Бога на гнев. Он будући гневан, не прима посредовање других за онога, него ће их још одбити (вратити) као празне и узалудне и рећи им оно што негда рече Јеремији када је он молио за непокајани народ Јеврејски: „Ти се дакле не моли за тај народ, и не подижи вике ни молбе за њих, и не говори ми за њих; јер те нећу услишити“ (Јер. 7, 16). И опет: „да стане Мојсије и Самуило преда ме, не би се душа моја обратила к томе народу“ (Јер. 15, 1). Треба видети тумачење и напомену о томе на реч: „Много може жарка молитва праведникова“ (Јаков 5, 16) .

Љубљени, види шта овде каже Богослов: да је свака неправда грех. Грех је уопштенији појам као врста, а неправда појам као вид. А говорењем да је свака неправда грех указује се на чињеницу да ако неко узме један обол или једну фолу (новчане јединице за мале вредности) неправедно од брата свога и да је тим чином починио грех, због тога треба да врати оно што је узео неправедно, еда би нашао опроштај од Бога.

Уколико онај који узима само један обол и само једну фолу од брата свога и неправедно греша Богу, шта бисмо рекли за оне хришћане који узимају богатство своје браће неправедно и остављају их у потпуној беди? Шта да кажемо за оне где грабе туђе право (или оно наша други има право) и осиромашују своју браћу? Шта да кажемо за оне који једу боравишта сиромашних и сирочића и удовица, где товаре слабе огромним и неиздрживим порезима, а где ни они сами не плаћају царем одређене им дажбине и порезе, већ изналазе начине да их плаћају сиромашни и убоги? Шта да кажемо за оне где терају браћу своју и стављају их да раде на гумнима и у виноградима и на њивама њиховим, а затим им не дају њихову праведну плату? Шта да кажемо за оне који дају свој новац са каматом и стварајући капитал од камате истребљују јадне и несрећне сиромаше? Или их присиљавају да иду (авај) и да се одричу своје вере, или их доводе у такво јадно стање да постају ништи и просјаци. Идући од куће до куће и од места до места да просе да би преживели? Уистину за све њих немамо шта друго да кажемо неголи: Тешко њима, тешко њима! Неколи: Авај, Авај! Јер и о томе прорече Павле: „зар не знате да неправедници неће наследити Царства Божјега?“ И опет: „Ни ... лакомци, ни крадљивци ... ни отимачи неће наследити Царство Божје“ (1 Кор. 6, 9-10). Зато **свети Митрофан** за такве говори да хришћани не треба да моле Бога да им опрости јер смртно греше: наносе неправду браћи својој, и још зато што сиромашни којима је нанета неправда срцем уздишу (или стењу) због њих. Јер уздаси сиромашних не допуштају да буде услишена молитва хришћана за њих. Следствено томе, уколико они не врате право које другима припада и не покају се, не само да неће имати опроштаја у овом животу, него ће и након смрти тела њихова остати нераспаднута и надута, као што примери таквих надутих не мањкају на разним местима, где се и свештеници и архијереји и патријарси који им читају опроштајне молитве узалуд труде (око њих). И уколико њихова деца и рођаци који имају могућности да врате дуг сиромашнима а не учине то: не врате дуг на основу кога су њихови родитељи и рођаци закидањем стекли богатство, неће бити могуће да њима као неправедницима буде опроштено, нити ће они сами бити разрешени окова.“

(Видети: *Преподобног оца нашег Никодима Агиорита, Тумачење на седам Саборних Посланица Светих Апостола, Јакова, Петра, Јована и Јуде*, Издање Ортходоксос кипсели, Солун 1986, 624-630, на грчком).

Свети Василије Велики

Правила (90)

„Гнусност ствари, о којој пишем, тим самим што се о њој уопште сумња узбудила и што се о њој говори, болом је испунила душу моју, и управо ми се чини невероватном. Што ја дакле о тој ствари напишем, који за то зна, нека прими као лек, а који не зна, као напомену; који је пак нехајан, чега не желим да се међу вама нађе, нека прими као сведочанство. Пак шта је то, о чему говорим? Казују, да неки између вас узимате новце од оних, које рукополажете, и да се, што је још горе, ово заклања именованом благочешћа. Јер који чини зло под изговором добра, двоструке је осуде достојан: и с тога, што чини оно, што није добро, и с тога опет што се служи добром, тако да кажем, као помоћником у извађању зла. Пак ако то тако стоји, унапред тога нека већ не буде, него нека се поправи, јер треба за овакав случај казати ономе, који сребро узима, исто што је апостол казао, кад је онај хтео дати сребра да купи посед Духа Светога: „Сребро твоје заједно с тобом пропало кад си мислио дар Божји новцима стећи“ (Дап. 8, 20); при чему мање греша онај који по незнању хоће да купи, него онај који продаје дар Божји, јер ту бива продаја, и што си ти на дар добио; ако то продаш, бићеш лишен благодати, као предан сотони, пошто уводиш крчмарење у духовним пословима и у Цркви, у којој нам је тело и крв Христова поверена. А ово овако никако не сме бити. У чему се пак састоји њихова вештина, ево да кажем. Они држе да не греше, што не узимљу за време рукоположења, него после узимљу; међу тим узимати ма када било, зове се увек узимати. Позивљем вас дакле, да се оваквога прихода, или боље оваквога пута у геену оставите, и не каљајте својих руку оваквим нечистотама, да тиме постанете после недостојни обављања светих тајана. Опростите ми, што у почетку као неуверен, а сада као уверен, претим. И који после ове моје посланице учини тако што, нека одмах буде уклоњен од овдашњих олтара, и нека тражи где може купити дар Божји, пак продавати га; „јер ми таквога обичаја немамо, нити цркве Божје“ (1. Кор. 11, 16). Једно још само да додам, пак ћу престати. Ради среброљубља све ово бива, „а среброљубље је корен свију зала“ (1. Тим. 6, 10), „и зове се идолопоклонство“ (Кол. 3, 5). Немојте дакле ради мало сребра претпостављати Христу идоле, нити подражавати сада опет Јуди, издавајући ради нечисте добити по други пут Онога, Који је једном за нас распет био, јер ће и села и руке оних, који сабирају такве плодове, назвати се Акелдама“ (: Предео смрти, Дап. 1, 19).

(В.: Никодим Милаш, *Правила Православне Цркве с тумачењима књ. 2*, Нови Сад 1896, 431-433).

Блажени Теофилакт Охридски и Бугарски

„Рекавши да Бог испуњава наше прошње, сагласне Његовој вољи, Апостол испољава своју жељу да и ми чинимо по Божјем благовољењу. И још је реч о томе како је он много, кроза све своје Посланице говорио о љубави према брату, али и о томе шта Бог жели да бисмо ми сачували нелицемерну љубав према њему. Дакле, једно од највећих благовољења својих Он назива тако еда би када неко види брата свога да греша не грехом на смрт, молио се да би му се дало. Да би му се дало шта? Вечни

живот. Кога он? Ономе који је сагрешио, само *не на смрт*. Једном речју, он дели грех тако што сматра да је свака неправда грех, и опет, да је један грех *према смрти*, а други да *није према смрти*. О греху према смрти он каже: допустимо да не иштемо, то јест да се не молимо, јер нећемо бити услышени, с обзиром да то није молитва на добро. Узмимо дакле у обзир онога који не показује никакво обраћење. Јер грех према смрти и јесте такав да не доприноси покајању. Таквом греху је робовао Јуда, и подвргнуо се вечној погибелји. Злопамтила (или злонамерници) такође греше према смрти; зато Соломон каже: „стазе злонамерних воде к смрти“ (Приче 12, 28). Јер они који су злонамерни и који не престају да се гневне на ближњег, не окрећу се к покајању, него греше тако да им се не може опростити.“ (*Блаженог Теофилакта, Архиепископа Бугарског, Тумачење на Дела и Саборне Посланице Светих Апостола*, Издање Скит, Москва 1993, 266-7, на руском).

Свети Јустин Нови Ђелијски

Основна мисао и настројење агапитологије Светога аве Јустина Новог Ђелијскога гласи да „свакоме треба желети спасење, и радити на томе“ (*Тумачење Посланица Св. Јована Богослова*, Београд 1982, 61). То је благовољење Христово, те је оно тиме и наше. Другачије речено, „не желети никоме грех и оно што је греховно, него добро и оно што води Сведобру; не желети никоме смрт и оно што је смртоносно ...“ (*Исто*, 62). Напокон, жели ли неко другоме грех, он му жели смрт. Јер „грех рађа смрт“ (Јак. 1, 15).

„Грех је двоврстан: „грех не к смрти“ (*амартиа ми прос тханатон*) и „грех к смрти“ (*амартиа прос тханатон*). Први је грех онај за који се човек каје. Покаје ли се човек за ма какве грехе, устао је из мртвих (в. Лк. 16, 24.32; 17, 3-4). Други грех, „грех к смрти“ је сваки непокајан грех, и он изазива смрт душе – одвајање душе од Бога и лишавање ове Његових благодатних дарова и сила.

Зашто не треба молити „за грех к смрти“ (*амартиа прос тханатон*)? Зато што је човек свим бићем ушао у грех, и остаје добровољно у њему; неће да га се одрекне. А то стање већ је стање „друге смрти“. Таквом човеку Бог не намеће покајање, нити то може, јер, Он је Бог-Љубав који и богује љубављу. Он дакле чува човекову слободну вољу од аутоматизма и роботизације. Отуда и савет св. Апостола Јована да се не треба молити „за грех к смрти“ (*амартиа прос тханатон*), односно упутство о томе шта треба да молимо од Бога, а шта не.“

(Видети дакле: *Тумачење Посланица Св. Јована Богослова*, Београд 1982, 61-63).

Други део

Савремено огледање на истој теми

О примећивању трагова „греха не к смрти“
(*амартиан ми прос тханатон: ἀμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον*)
и „греха к смрти“ (*амартиан прос тханатон: ἀμαρτίαν πρὸς θάνατον*)
у временско-просторним токовима мисли

Све је јасно и просто: ко се боји Господа тај ходи путем заповести и једе разноврсне плодове живота вечнога, те тако и окуша богатство славе Његове.

*

Узетост завишћу преноси се и на срце, и обузима га у целини.

*

Мада се молимо Христу и хвалимо Га химнама, ми чинимо грех пред Њим, и у души својој грехе смишљамо.

*

Где уђе дрскост, тамо ће и бешчашћа бити.

*

За карање злих ми добијамо понижење; за изобличење безбожних навлачимо на се погрду јер су им изобличења ране. Изобличавамо ли зле, стићи ће нас мржња с њихове стране.

*

Духовни дивови у Цркви које би оборила завист и осветољубље, баш све би окретали наглавачке.

*

Дрво престапа уродило је смрћу, дрво крста пак уродило је бесмртношћу-и оно ову рађа.

*

Христа виде као живот они који су очистили ризнице свога срца и запалили свеће молитава у душама својим. То није могао да сакрије од себе ни Бернад Шо који своју драму *Дон Хуан у паклу* завршава речима: „*Силе живота имају предност*“. На крају свих крајева о томе вапије лик његове дона-Ане: *Дајте ми оца тога Нат човека!*“

*

Гробови хришћана требало би да буду мале дворске одаје у којима тињају светиљке васкрсења.

*

Свето Причешће, нама на спасење, или на суд и осуду, најексплицитнија је реч о нашем рају и нашем паклу; односно о нама тамошњим.

*

Православна вера је сва у чиниоцима благодатног огња, Црква је установа и ризница невештаственог благодатног огња, Господ Цркве је невештаствен, благодатно-огњен, и Крст Господњи је благодатно-огњен, Пресвета Богородица је носителка

благодатног обожујућег огња, све свете Тајне су благодатно-огњене, Небеске силе су облагодаћене невештаственим огњем, па су тако и Светитељи облагодаћени невештаственим огњем, хришћани се облагодаћују невештаственим огњем, њихове врлине стичу се благодатним огњем и равне су благодати по богонастројењу, свети евхаристијски Дарови су прожети невештаственим благодатним огњем Духа Светога и у њему почивају, сама благодат је невештаствени огањ, хришћанска историја и есхатологија стоје у знаку присуства благодатнога огња у њиховим етапама, Рај је стварност невештаственог благодатног огња, а пакао је Христов невештаствени огањ који ће се по енергетском сједињењу са људима и причесно доживљавати као тотална мука људског бића које се отиснуло у богомржњу; оно ће стално, и кроза сву вечност проходити енергетску скалу, но не блаженства већ раскајавања.

*

Ко је примио у себе свети закон Христов, угасио је огањ обмане и престао је да осећа жеђ.

*

Законопреступни закон суди по изгледу, и у томе он иде до убиства Животодавца.

*

Зналац свачије тајне дошао нам је телесан да би нам Његова природа постала доступна, а ми њеним причесницима да бисмо постали.

*

Да сам створен као анђео можда бих због своје слободне воље одлучивања сада био побуњени анђео-ђаво. А да нисам створен оваквим, можда би уместо мене били створени камен или птица или било шта живо или неживо по бићу и битовању. Сазнање ових чињеница би додатно требало да ме мотивише да прослављам Створитеља човекољубца. Но превасходно треба да Му благодарим што ме је уопште уводио у биће, и дао ми љубвену силу и могућност љубвеног сједињења са Њим и са ближњима.

Пустињаци су без престанка пуни божанске жудње јер су изван таштега живљења (Степена1. Антифона).

*

Свако ко се удаљава од Христа осећа се ишчашеним бићем, као и пленом црних анђела.

*

Типик Светле Седмице, као и Пентикостара омогућује нам да се осећамо спасеним, васкрснутим и на Небеса узнесеним. Стање огреховљености и кајања

смењује се стањем богопричастија и блаженства, стање умртвљености стањем оживелости, а стање тромости са привезаношћу за земљу стањем полета. Црква нам се тако преображава у Царство Божје, а стање кривице замењује се стањем ослобођености, оправданости и блажености.

*

Господ се сажалио на човека против кога је демон сплеткарио и сплеткама га упропастио; и још је на њега кидисао, и поробљавао га.

*

Господ је заљуљао целу земљу, еда би колебљиве духове и душе утврдио, баш како ће још једаред затрести и сама словесна небеса.

*

Према духовном узрасту је и стање свих нас: покајање уз падајуће у грех, очишћење уз славословење и просветљење уз људе благодаћу утврђене.

*

Да нас не би учинио оруђима или роботима своје воље, Логос нас је обдарио слободом и вољом. Тако се ми после чина обдаривања осећамо слободним у мери да му и на плану вечности можемо отказати заједницу и љубав. А да бисмо се снашли са слободом која нам је дата начелно у неограниченом опсегу, Он нас и кроз њу проводи промислитељски. По питању ове ствари, баш као и по питању сваке друге, и свих скупа, ми лебдимо изнад ништавила. А оно је, хипотетички гледано, крајња тачка наше неутралности у односу на Логоса, но не и наш домен те неутралности. То закључно треба да значи да ни најништавније ништа није у домену наше апсолутне аутономности или незапоседнутости Богом, него обратно: све и у свему, па и само непостојеће ништа само је претходно непостојеће у Божјем домену.

*

Куда побећи од Господа када је Он свуда око нас: на небесима, у аду, на дну мора, у нашем срцу?

*

Ја лежим у гробу мојих адских страсти, а Ти ме Господе васкрсни из њега, јер жудим за непролазном радошћу божанском и светлошћу незалазном.

*

Све док траје грехољубље трајаће и робовање демону.

*

Појам јеретика је ономим са појмом безумља.

*

Оци су носили истину као одећу, и то изаткану од небескога богословља које уздиже велику тајну побожности и њу исту слави.

*

Отачко богословље је натприродно, и оно је у кратким реченицама са многим расматрањем изражено богонадахнуто; Оци су још божанска предања примили одозго и јасно их изразили, и као богонаучену веру их изложили.

*

Јеретици су неисцељиви болесници који су пали у грехе: грехе на смрт, или к смрти.

*

Свети Оци су божански пастири и искрене слуге Христове; они су божански проповедници и свети учитељи што подигоше праведан гнев; они се одбранише, праћком Духа јеретике као опасне вукове одагнаше, и из црквене пуноће их као неисцељиво болесне и у смртност запале, избацише.

*

Човек је сложено биће створено на средини: између смирења и узвишености. У почетку још оно је створено бити житељем и делатељем раја.

*

Некрштени фарисеј Савле проливао је крв, крштеноме апостолу Павлу проливена је крв (Дап. 26, 9-11).

*

Речи Псалма: *Жељу срца си му испунио, и ниси лишио усне њихова тражења* (21/20, 3): двосекли су мач, па пре тражења треба размислити шта ми срцем и уснама уствари тражимо.

*

Трагови демонских огреботина, убоја и уједа на људима видљиви су, и одвећ их је. Цела два последња века опаког људског негирања Бога и Божјих дела на нама и у нама и са нама, видљиво је и очито у непобитним траговима, као и у доказима против нас. Зар се пали људски ум зачас не претвара у звер која кидише на свога Творца и на Његову творевину-људе. Када Оваплоћени Логос не би био благовољеван за непрекидно љубвено изливање милости на нама, ми никада не бисмо закорачили у постојање и битовање и благобитовање, и нико никада не би био, и то са правом, одговоран за све. Брљивога ли човека и његових брљотина и бљувотина! Ето

палочовека. Пали човек – какав губитник! Пали анђео-демон – какав губитник! Спрега двојице палих: човека и демона – какав циркус, какав карађозлук, какав јавашлук, какав криминал! Пали човек и пали анђео-демон: ноторни пијанци и пропалитети! Тандем двојице грешника у енергетским колапсима страсти које харају планетарним и поднебесним расејањима и беспућима. Аман заман, они никада нису потаман! Него увек две црне рупе у судару, и које се међусобно прождиру и анулирају.

Али Господња љубав је шира од нашег срца-срца које нас осуђује. Он господари нашим беспућима и Он их регулише; на начин нашег одазивања.

*

Светлост и мир су Господње заповести.

*

Адамов род је трпео и претрпео адамовске муке, све док му у помоћ није дошао Нови Адам.

*

Сходно своме Промислу Господ је установио преисподњу и у њој просторе, а над њом славно је снисходио, и своје божанство изобилно осиромашивао сопственим прикивањем на крст, да би нас близином свога божанства божио, и зрацима Своје светлости обасјавао.

*

Од младости наше враг нас искушава, пали нас страстима, са пута подвига нас обурвава.

*

Помисли и демонски прилози инфицирају ум и срце, оболешћују душу а тело разгубавају.

*

Господ није дошао да спасе праведнике, већ је дошао да грешнике позове на покајање. Црквени живот промиче између скиле икономије и харибде акривије, и он треба да стреми ка божанском. Томе слично, он се стално искива између чекића акривије и наковња икономије, предупредујући на тај начин нашу таштину.

*

Сујета и гордост сачињавају атмосферу унутар које се гуше наше душе.

*

Паралелно са демонским прилогом или помишљу емитују се ликови њихових супротстављених и завађених адресаната. Онај који од те двојице не буде реаговао молитвом за себе и за другога, и тако одбио прилог или помисао, мораће сам да покрене мислени рат против другога ради самоодбране. С обзиром да ће и тај други преко помисли добити информацију о нападу од стране првога лика, сам ће морати и да прихвати или да заподене мислену чарку, а затим и целокупан мислени рат да поведе. А тај и такав рат ће, наравно, бити рат до истребљења. Ето стратегије коју демон користи против умова људи који се не баве умносрдном молитвом, него се у мислима свађају, и један другога потајно гађају и стрељају из мислене даљине.

*

Господ нам се обраћа преко **ра**на нашег срца, а не како многи приучени и преучени мисле искључиво преко трансцендентне, или метафизичке студени нашег ума.

*

Трезвеност и скромност не допуштају илузији да се појави, нити јој дозвољавају да се размахне.

*

Степен славе бива вребан од степена сујете, и славни бива увребан од стране сујетнога.

*

Крстом је разрушена превласт ђавола, а он постављен пред ипостасну дилему: распети своју гордост и ослободити је се, или вечно остати њезиним заробљеником, и у илузији да је апсолутно слободан, самовољан и самодовољан?

*

Смело к мени, победио сам, ево! Ја сам васкрсење, говори нам Господ.

*

На браћи која греше, крше се све сујете и осуђивања.

*

Повређена сујета или разоткривена гордост, самог повређеног воде у лудило.

*

Заробљеници *демона поруге и ругања* провоцирају нас својим твитовима и графитима, док им професорска служба виси над главом као Дамоклов мач и осуда.

*

Неутврђени добротолубци и словоклепци не могу, и не смеју да се изражавају јасно и гласно.

*

Наука махом, употребљава се као одбрана од Бога, или пак као покушај заснивања сопствене аутономије у односу на Њега.

*

Виртуелни свет није реални свет, није наша стварност и наша проблематика. Равнаће по њему равнаће је по химерама.

*

Апсолутно достигнуће у свима светима јесте смирење. Зато што је Сами Христос смирење, и извор смирења.

*

Пречесто говори само онај који превише зна, или опет, много говори само онај који не зна довољно.

*

Само се сада и овде све збива по методама икономије и акривије, зато што су оне неопходне за опстанак света који лежи у греху. У јединству са Господом паки, све ће бити по љубави, не изузимајући чињеницу да ће она, љубав, бити огњелика и огњеноносна. Једнима блаженство, другима огањ који пече и који се не гаси.

*

Икономија допире *до крста, но не и до скидања са крста*. Акривија допире до васкрсења, но не и мимо васкрсења. Обадве пак уоквирује и оправдава љубав.

*

Апостоли су наша крила богопознања.

*

Без васкрсења адове узне не би никако биле раскидиве.

*

Чеда послушности не поводе се за пређашњим жељама из времена њиховога незнања. Него по Светоме Који их је позвао сами сада бивају свети у свему своме живљењу.

*

Јаки су само они који су покајањем слаби у Господу, и којима је само благодат Божја која се у немоћи пројављује, довољна. И све то, и остало као код Павла баш је тако, да се не бисмо поносили и узохољавали (2. Кор 11, 21-33; 13, 1-9).

*

Сујетан човек претвара заједнички центар у своју периферију, док се код смиреног човека сама периферија претвара у центар; односно, сами центар бива узурпиран од стране првог, а периферија се саборнизује од стране другог.

*

Веровали или не веровали у Бога, прихватили Га или Га не прихватили, многи се данас понашају као да Њега нема. И то са свешћу да су богови. По том питању је умногоне тако и у политици и медицини, и у култури и економији, па и у теологији: умногоне без етике, и умногоне у име онтологије – која код фанова онтологије звучи као кимвал који јечи!

*

Врхунц индивидуализма биће достигнут у клонирању, односно у рађању самог себе.

*

Фетус и клон у својој почетној фази по аналогiji јесу одушевљена бића, под условом да је Бог и клону дао душу. Да ли Он клону даје или не даје душу, или му даје оно што даје свим животињама: само испрограмирано знање и програмирану интелигенцију, остављајући их обоје без свести и савести, остаје да се питамо. И притом да се обазиремо на чињеницу да ниједном клону, наводно, није дозвољено да одрасте да би могао бити испитан и процењен. Или му је и то дозвољено, али у еријама попут ерије 51; што се као такво иначе, крије од нас?! Питања о томе тек треба постављати. А одговори ће такође бити ту, и њих треба ловити.

Ако роботица Софија већ води смислени дијалог са репортерима, зашто и клонови-ванземаљци-алијени-туземци, који би могли да одрастају у технолошким лабораторијама и уметничким атељеима далеко од наших очију, не би могли да чине исто?! Зар се и један такав разговор са наводним ванземаљцем-туземцем (биотехнолошком креатуром) већ није догодио у Америци, у једном FBI-бироу за безбедност?! Јесте, и баш се догодио нама ради прелести!!!

*

Ванземаљци-рептили-алијени-туземци јесу све врсте створења и химера и креатура пореклом из специјализованих биотехнолошких и филмских лабораторија, размештених широм света и широм његових подземља, и они већ увелико циркулишу. А када се говори о инвазији на нас Земљане, зар се не мисли управо на њих и на нападе

одавде, а не из космоса?! И опет, зар се тада не мисли на демоне и холограме?! Да, о њима треба да је реч!

*

Морал је потоња замена за првобитну светлост-светлост која је одевала прародитеље.

*

Никола Тесла је епифаниолатра, лучолатра, материолатра, козмолатра. Он је људска супер-машина у непрекидном раду и игри. Поклоник Универзума. Струјни козмократор!

*

Никола Тесла је отимач енергије, и на свом крају само један лого-карађоз науке.

*

Хришћани се слободно „чипују“ енергетиком, или опет, благодаћу као вакцином.

*

Наука да, али са маштом, поезијом и искуством. Философија такође. А тек теологија као симфонијска музика.

*

Гордост је стање лудила у којем се дешавају и убиства и самоубиства.

*

Политика + еугеника = атеизам, геноцид и холокауст.

*

Део људи хоће Бога што је Он спојио спојиво са неспојивим, а део Га неће баш због тога. Људи Га још хоће зато што су по природи добри, а по гордости и ослабљености зли; односно, што су по својој слободној вољи колебљиви.

*

Бактеријски предак, био он из животињског света, био из нуклеарног звезданог, тек оба „претка“ ће стајати у контексту богохуљења ако се из њих даље буде изводило порекло човека, или неког новог бића интелигентне врсте, но које на себи нема Божји запис.

*

Сваки вид богословља који се не усаврши молитвом и смирењем, хлебом и љубављу, није богословље Цркве.

*

Заступање фиксизма или фиксираних врста бића (од стране креациониста), микроеволуције унутар врста (од стране валидне науке), и тоталног трансформизма врста (од стране псевдонауке): три су паралеле дуж којих се бране, или нападају истинита библијска казивања о Божјем стварању.

*

Господ је учинио да одолевамо вражјој вештини.

*

А како да се избавимо од непријатеља, када смо љубитељи греха.

*

Од Светога Духа је свима обожење и благовољење, разум, мир и благослов.

*

Достојање праведника не пружа руку својих у безакоња (*Октоих, гл. 6*).

*

Речи светитељских поука миришу и благоухају, те благодаћу Духа оне и блистају. А шта је са мишљу ван те и такве стварности?!

*

Уметност, култура, наука, политика јесу начини додворавања Богу, и опет начини да му се зађе иза леђа; неретко, они су и видови пренемагања пред Њим. И све то зато да не бисмо тражили велике ствари од самога Њега, што је Њему иначе по вољи: и по савету нама, и по угодности Њему.

*

Само је молитва озбиљно стајање пред Богом. Све друго временом постаје глуматање и пренемагање пред Њим, истеривање своје пизме, осигуравање од ближњег и од људи, и ограђивање законима свеколикога свога иметка.

*

Антифон 4. осмога гласа: *Ето гле, шта је лепо и красно, већ ако не да браћа заједно живе, јер у томе Господ обећа живот вечни* – исказ је који је иначе и увод, и разрада и закључак: како у еклисиологији, тако и у есхатологији.

*

Користити овај свет тако као да га не користимо, и себе опет тако као да смо нечујни, и невидљиви, метод је свеколикога подвижништва. Оголити себе од гордости до костију ума, па те кости заогрнути копреном смирења, требало би да буде претежан коректив у нашем подвигу.

*

Колико је Исток удаљен од Запада, толико је Господ удаљио од нас безакоња наша. Када Господу не би у неограниченој мери било стало до нас, ми људи бисмо нестали.

И када нас Господ не би уважавао у оволикој мери, ми бисмо брзо били истребљени.

Али пазити да слобода буде на корист; у противном ћемо бити одведени у пакао: ропство страсти.

*

Плод духовног искуства је култура, и све тако редом до делатне вере; док је плод духовног неискуства идеологија, и све тако редом до јереси.

*

Људска философија у свету достиже и задржава свој врхунац у изрекама и цитатима, док Божанска Софија у Цркви достиже свој врхунац и распростире га у оваплоћењу Личности Логоса и у Предању о Логосу кроза све свете црквене Тајне.

*

Немао ти новца, или га погрешно и небогоугодно употребљавао, исход је исти: само твоја трајна штета и губитак.

*

За сваку област и делатност нашега битовања по обрасцима калокагатхије и калократије, реагују и сматрају се позваним да реагују редови демона, организовани по обрасцима понирокакије и понирократије.

*

Савремена уметност и разноврсни умекшивачи и избелљивачи живота нам помажу да се не саблазнимо животом у свету; његовом опорошћу, његовом осуровелошћу од страсти и мржње, од политике и ратова, од човекомржње и богомржње.

Они су дакле азил за избављење од живота у свету који се ето окаменио, или опаклио.

*

(Досије икс): За бегунцем-духовником сви трче као његови гониоци-тражитељи, а када се бегунац-духовник претвори у гонитеља, онда се сви гониоци успротиве, и стану бежати пред њим као пред својим гонитељем, јер се он обездуховио.

*

Медицински закон стицања имунитета на тела и на инфекцију захтева изложеност нашег организма утицају вируса и бактерија ради стицања антитела ради његовог оздрављења; док закон духовног живота захтева од нас одвајање од оних људи који утичу на нас преко страсти, које нам и зараженост њима преносе. То наше одвајање треба да бива ради одбране душе од греха, и ради стицања врлина, и то путем искушења-којима ми ипак нећемо подлегати.

*

Машта условљава лакоумност, па је и порађа.

*

Разговарајући са Адамом у Рају Бог је припремао Адама да се одупре искушењу непослушности, никако да се не одупре; да не падне на испиту слободе, никако да падне! И тек по постанку гигантским умом током разговора са Богом у Врту, Адам је припуштен испиту слободе. Зато је Адамов пад издајство Бога Оца и Бога Логоса и Бога Духа Светога по свим суштинским питањима: и вере и наде и љубави. Адам дакле у суштини није прихватио да буде обожен, него да буде демонизован.

*

Човек је биће и самих искушења, биће које је самога Господа Христа кушало. Тако, Христовом човекољубља стало је насупрот човечије христуобство.

*

Зановетања и пренемагања људи не доноси озбиљност, нити има вредност и непосредност покајања.

*

Познаваоци уметничких и научних врста, праваца и жанрова (књижевних, филмских, сликарских, позоришних, психоаналитичких, философских, социолошких, медицинских, технолошких, природознанствених, религиолошких ...) и њихови страствени следбеници, организују своје мисли, речи и начине живљења према сопственим и претежним утицајима, а избегавају најдиректније хватање у коштац са својим личним, непатвореним животом, над којим лебди Божји Промисао. Тај Промисао пак прво подразумева наше богоопштење, па затим нашу креативност.

*

На фону наших мисли најшире заснованих оцртавају се и мисли људи око нас, пре нас и после нас. Тако ми стичемо увид: како у појединачне мисли људи, тако и у човечанску свемисао.

*

Како хришћани сада оправдавају свој грех себетровања дуваном и алкохолном, дрогом и коцком, дајући томе чину назив порок, тако ће сутра и хришћани хомосексуалци и хришћанке лезбејке после планетарне легализације овога греха пронаћи изговор за њега, самооправдавајући га не више као порок, него као слободно полно настројење.

И тако ће чин засакања позадине и напреднине пролазити неометано, и онако како и чиновни пушења и опијања и дрогирања и коцкања пролазе, јер природа људска бајаги је ето, не више ни слаба, ни немоћна, него слободна за све што јој прасне. И тако ће бивати у свему ономе у чему јој буду помагали демони блуда: инцеста, содомије, педофилије, роботизоване еротике, демоно-секса, канибализма примењиваног на деци и одраслима ...

*

Сазнати нешто о нечему а не искусити то па се несразмерно томе опредељивати, налично је коски која се заглавила у грлу и стоји тамо до ослобођења, уколико у међувремену није дошло до угушења.

Исто важи и за теорије по којима ће се равнати Ново доба-доба у које смо ми иначе обема ногама закорачили; исто важи и за теорије супротне свима досадашњим, и опет онима које су супротне целокупном нашем досадашњем искуству. Рецимо, када је реч о теорији трансродној, којом ће се обарати досадашње гледиште о патријархату, и, којом ће се мењати досадашње међусобно искуство мушко-женских полова и односа.

*

Долазила од људи, или преко демона, искушења су стварна, и подједнако страхотна.

*

Господе, подај ми смиренумља и смиренословља. Господе, не одузми од мене речи *молитве Исусу* ни у самоме паклу.

*

Што дође у невреме, то постане несносно бреме.

*

Сваку своју, или другога похвалу ми готово истовремено претварамо у покуду, и то због сујете која нас никада не оставља на миру.

*

Гордост или сујета, па себелубље и славољубље примордијални су напади на људе, и то напади из свих праваца. На њих стално и увек треба реаговати ради смиравања и постигнућа чистоте срца и ума.

*

Грех против Истине гласи: „Сваки ће се грех и богохулство опростити људима, али рекне ли ко богохулство против Духа, неће се опростити. И рекне ли ко реч против Сина човечјега, опростиће му се. Али ко рекне против Духа Светога, неће му се опростити ни на овом свету ни у будућем“ (Мт. 12, 31-32). И опет о истом: „Доиста, ... све ће се опростити синовима људским, колики год били греси и хуле којима похуле. Но похули ли ко на Духа Светога, нема опроштења довека; кривац је греха вечнога.“ Јер говораху: Духа нечистога има.“ (Мак. 3, 28-30). Дакле увек једнако: „Ко год рекне реч на Сина човечјега, опростиће му се. Али ко похули против Духа Светога, неће му се опростити.“ (Лк. 12, 10).

Хулитеља на Духа Светога хула одводи хули на Сина Божјега, а ова хули на Бога Оца; дакле хули и на Пресвету Богородицу, чиме и на целокупан Домострој спасења.

Хулитељ би да каже да је све ништа, нико, нигде, никоме, никада, низашта, и да при том остане недодирљив!

Поговор

Покајање и смирење *за васкрсење и као васкрсење* у историјском животу људи стоје насупрот гордости и несмирењу *за грех за смрт* и *за грех ка смрти*. Први пар врлина је зарука мириса живота за Живот, и залог нашег небеског облагодаћеног идентитета. Други пар богоодступништва је залог неблагословене и нехристолике смрти и опредељења за Другу-адску смрт. А ова, Друга смрт трагедија је човековог трајног самоуништења услед одбијања човека да богоопшти сада и овде: и још тако што би се он *још присније причешћивао Христом* (и) *у незалазни Дан Царства Његовога*.

Еп. крушевачки Давид